

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem

Verschijnt 10 maal per jaar. Tweede jaargang nr. 4, Roosdaal, mei 2014

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en
Strijtem

Secretariaat en
verantwoordelijke
uitgever:

Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer:

Luc Van Cauwelaert, Rik
Borginon, Bart Caulier,
Herman Van
Herreweghen, Marc
Muylaert

Eindredactie:

Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is
verantwoordelijk voor
haar/zijn bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een
eenvoudig bericht te
sturen naar
rausa@skynet.be. Het
tijdschrift is ook in
gedrukte versie
beschikbaar, maar dan
kost een jaarabonnement
€ 20- te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©

Zonder voorafgaande
toestemming van Erfgoed Rausa
mag niets uit deze uitgave
worden vervoelvoudigd en/of
openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie of
op welke andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt tien maal per jaar:

februari, maart, mei, juni, augustus, oktober, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. In april wordt Rausa als gedrukte monografie uitgegeven ter gelegenheid van de Erfgoeddag, in september ter gelegenheid van de Open Monumentendag.

De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil kan die aanvragen tegen twee euro per nummer (exclusief portkosten) of een jaarabonnement van € 20.

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen. Redactieadres: Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen
Blz. 3	wat een voorjaar
Blz. 4	terugblik
Blz. 6	de melkers
Blz. 8	het beeld van de maand
Blz. 9	(niet meer zo) vers van de pers
Blz. 11	stekbollen
Blz. 13	klap van hier
Blz. 14	Louis en de Denderzonen
Blz. 17	mijn gedacht
Blz. 18	het dagboek van Marie Lecoyer VI
Blz. 21	gevonden: de Hunselbeek/Bellebeek 2
Blz. 26	uitsmijter

Voorpagina:

Foto uit 1941 van Kamiel Asselman, de stichter van Denderzonen Pamel (zie artikel blz. 14)

Alle deskundigen zijn het er over eens: wat we op meteorologisch gebied mochten meemaken tijdens het voorjaar van 2014 is uniek! Terwijl we half maart 2013 nog decimeters sneeuw aan het ruimen waren, liepen we de nu ganse *lange maand* fluitend langs vroeg bloemende plantsoenen, flaneerden de dames in zomerjapon langs de terrassen en kwamen de eerste zaailingen begin april al hun kopje boven de keurig opgeharkte tuinpercelen steken.

Maar ook bij Erfgoed Rausa mogen we van een *wonderlente* spreken. Op de volgende bladzijden brengen we in korte verslagen en een handvol beelden een impressie van de boeiende en succesvolle activiteiten waarmee we de agenda van de eerste maanden hebben gevuld. De onfortuinlijke medeburgers die deze evenementen moesten missen, zullen aan de hand van deze documenten slechts kunnen vermoeden welk hiaat in hun cultuur ze hebben opgelopen. Wie toch in detail wil nagaan wat er zich precies heeft afgespeeld in en om onze erfgoedkelder, die nodigen we graag uit om tijdens onze opendeurdagen (eerste zaterdagvoormiddag van elke maand) uitgebreid te komen nagenieten van de beeld- en klankregistraties.

Rausa 4 heeft uiteraard veel meer te bieden dan reflecties!

'Homo ludens' dat is deze maand ons thema. Aanvankelijk was het onze ambitie om in pakweg twintig bladzijden een overzicht te geven van alles wat in de Roosdaalse dorpen aan sport en spel werd bedreven. Een onbegonnen zaak, zou al vlug blijken. Als we het moeten hebben over bakschieten, vogelpik, vinkenzetting, schaatsen, kaatsen, duivenmelken, boogschieten, wielrennen, voetballen en nog een stapel andere boeiende bezigheden, dan zou ons tijdschrift telefoonboekallures krijgen. Beroemdheden als Franky Vander Elst, Ernest De Vuyst, Fons Straetmans en andere sportgoden kunnen we ook onmogelijk in één editie laten aantreden. We zullen de Rausa-lezer dus met mondjesmaat laten kennis maken met de spel- en sporthelden uit ons ver en nabij verleden. We moeten immers ook nog plaats vrij houden voor onze vaste rubrieken, al hebben onze schrijvers hun best gedaan om 'de spelende mens' van weleer te betrekken in hun observaties. We hopen dat wie verontwaardigd vaststelt dat haar of zijn geliefkoosde discipline niet aan bod komt, het ons zal vergeven en ons een uitgebreid dossier zal bezorgen over historische hoogtepunten van de onterecht onbesproken sporttak. Eeuwige dankbaarheid zal hun deel zijn.

25 maart: de Nacht van de geschiedenis **De kleine man in de Grote Oorlog**

Wanneer we mogen voortgaan op de gemailde, geschreven of uitgesproken reacties, dan hebben de meer dan tweehonderd toeschouwers in de schouwburg van het Koetshuis een ontroerende, fascinerende en originele evocatie mogen beleven. De technische ploeg zorgde voor een feeëriek decor van licht en kleur, verrassend, nooit eerder getoond beeldmateriaal en passende muziek. De woordkunstenaars declameerden de aangrijpende getuigenissen op een sublieme manier en de liedjes voegden toe wat met gewone woorden niet valt uit te leggen. Een dikke 'bravo' voor de ganse ploeg. Er wordt luidop gedacht om het project in november 2018 nog eens over te doen...

25 tot 30 maart:

Tentoonstelling: '14-'18.

Zes dagen lang was de erfgoedkelder omgebouwd tot een klein museum van de Grote Oorlog. De indrukwekkende verzameling van Kristof Verhumst maakte indruk op de vele passanten. Vaak was het aanschuiven om de unieke stukken te bewonderen. Terwijl Kristof zijn deskundige uitleg gaf kon tegelijk in twee andere lokalen gekeken worden naar beklievende beelden uit de tragische periode. Ook (bijna) alle Roosdaalse scholen waren op de afspraak. De reacties die de leerlingen na de uiteenzettingen in het gastenboek schreven waren vaak erg emotioneel. Erfgoed Rausa is Jenifer en Kristof Verhumst enorm dankbaar voor de eindeloze inzet, de schitterende presentatie en de prettige samenwerking. Ook de medewerkers van Rausa die assisteerden tijdens de schoolbezoeken en tijdens de andere openingsuren verdienen een dikke pluim!

27 april: Erfgoeddag

De Erfgoeddag van Rausa werd een hartverwarmend feest! De poëziezolder liep twee maal vol voor een gevarieerde en hartelijke voorstelling. De pakkende getuigenissen die Karen, Luc en Wolfgang als volleerde acteurs presenteerden, de schitterende muzikale interventies van Stefan Timmermans en de verrassende act van Fernando Kiala en zijn Franse vriend werden bijzonder gesmaakt.

Fernando, onze Kattense 'rapper'

Over smaak gesproken, na de voorstellingen zakten de bezoekers af naar de erfgoedkelder waar ijverige dames lekkere exotische hapjes serveerden en waar met weissbier en Portugese wijn geklonken werd op de rijkdom van alle culturen. Met dank aan het gemeentebestuur voor de steun!

In gezellige hoekjes werd gebladerd in de geprezen publicatie of glimlachend genoten van de knappe kortfilm die de Erfgoedcel voor deze 'grenzeloze' dag had gerealiseerd.

7 mei: initiatie stekbollen

Helemaal in de sfeer van deze speelse editie dompelde Erfgoed Rausa in een spoedcursus stekbollen een delegatie getalenteerde bollers onder in de unieke en onevenaarbare ambiance van het oeroude Pajotse bolspel. Wordt zeker vervolgd!

Ik denk niet dat het echt abnormaal was dat ik als jonge snaak euforisch werd bij het zien van Berten Van Damme, die de flanken van de Puttenberg bestormde en alle andere cyclocrossers het nakijken gaf. Ook dat ik mij schor ondersteunde op een grasveld in de buurt van 'het Schoon Verbond' om de heldhaftige Denderzonen aan te moedigen kan mij niet kwalijk genomen worden. Toch moeten al die gespierde en afgetrainde atleten het tegenwoordig stellen zonder mijn aandacht. Ik heb me namelijk laten inwijden in een sporttak die van de beoefenaar zoveel talent, wetenschappelijk inzicht, uithoudingsvermogen en emotionele intelligentie vergen, dat al het pedaal- of stampwerk ertegen in het bodemloze niets verdwijnt.

Juist, ik heb het over de duivensport. Een discipline goede vrienden die, zoals Pol Jacquemains zaliger het verwoordde, zo veeleisend is, op de meest uiteenlopende gebieden, dat enkel uitzonderlijk getalenteerde beoefenaars het kunnen brengen tot echte kampioenen.

Iedereen weet intussen dat onze gemeente de op één na slimste is van ons gewest, maar dat er meerdere onbetwistbare superkampioenen in de duivensport in het Roosdaalse bevolkingsregister staan, dat is veel te weinig bekend. Op 5 juli vorig jaar verpulverde Diego Barça, de topduif van Luc Wiels uit O.L.V.-Lombeek, de tegenstand in de zwaarste Barcelona-vlucht van de eeuw. Het is toch godgeklaagd dat wij toen niet met honderden de melker en zijn beestje zijn gaan toejuichen op een groots opgezette kampioenviering opgeluisterd door de verzamelde Roosdaalse harmonieën?

Luc Wiels

En dan heb ik nog niets gezegd over de man die mij heeft ingewijd in de geheimen van de duivensport, de al te bescheiden meester-melker die een bladzijdikke lijst van kampioenen kan voorleggen en die in de vakliteratuur met de grootste superlatieven wordt bedacht. Ik heb het natuurlijk over Frans Appelmans, zeg maar 'meester Frans'. Hij dankt zijn reputatie niet enkel aan zijn succesrijke pedagogische loopbaan of aan de fratsen waarmee hij de buurt regelmatig weet te plezieren, hij is bovenal één van de meest vermaarde duivenmelkers uit het Pajottenland.

Zoals hij vroeger zijn leerlingen de regel van drie wist uit te leggen, zo heeft hij mij geduldig bijgebracht welke takken van de wetenschap je onder de knie moet hebben om een goed melker te zijn. En dat zijn er heel wat!

De psychologie om te beginnen. Je moet namelijk kunnen binnendringen in de denkwereld van de gevederde vrienden. De diepste zielenroerselen moet je kunnen afleiden uit de gedragingen van duiver of duivin, hun amoureuze driften moet je kunnen sublimeren tot bovenmenselijk doorzettingsvermogen.

Waar zou je als duivenmelker staan zonder aardrijkskunde? Zonder aarzelen moet je Noyon, Quiéverain, Châteauroux, La Souterraine en Barcelona op een kaart kunnen aanduiden. Om afstanden en gemiddelde snelheden te berekenen is wiskunde onontbeerlijk. Je moet een volmaakt diëtist zijn om de gepaste mengeling van tarwe en maïs samen te stellen, je moet beter dan Sabine Haegdoorn op de hoogte zijn van lage drukgebieden en anticyclonen rond de golf van Biskaje.

Frans Appelmans

En dan de fysiologie natuurlijk. Meester Frans selecteert feilloos zijn duiven door hen diep in de ogen te kijken. Aan de vorm van hun pupil merkt hij meteen of hij te maken heeft met een doordeweeks meevliegertje of met een Merckxiaanse kampioen. Als hij het hok opent en er dwarrelen donsjes in het rond, weet hij dat zijn blauwe geschelpte in vorm is, als er tekenen zijn dat dit niet het geval is, pakt hij liever niet uit.

Het zijn niet alleen de duiven die zware inspanningen moeten leveren: de melker zelf moet elke morgen rond zes uur zijn troeteldieren in de mand stoppen, om ze een flink eind verder het luchtruim in te laten, kwestie van de conditie op te bouwen. Hij moet ook arbeid en middelen inzetten om van het duivenkot een thuis te maken. Dit heeft in onze gewesten al geleid tot bijzonder merkwaardige en grensverleggende architectonische experimenten. Het paleis dat Frans in het Kaaitvaartdal voor zijn gevederde atleten heeft geconstrueerd is er echter een van een klassieke schoonheid, ingeplant in een betoverend decor dat groen opklimt tegen de Kattense hoogte.

Wij hebben nog niets gezegd over het sociale aspect van de duivenmelkerij. Toch mag het belang niet onderschat worden van de maatschappelijke debatten die aan bod komen in de duivenlokalen en ook de impulsen die de horecasector worden toegediend bij deze gelegenheden, zijn niet te verwaarlozen.

Mag ik ook even wijzen op het belang van de duivensport voor de literatuur. Sta me toe dit even te staven met een citaat uit *'de Duivenspiegel'* van april '82. Onder de titel: "Frans, geen slaaf zijner duiven" lees je het volgende: "hij is een verwoed nest-speler en raadt het nestspel aan voor beginners, wegens de standvastigheid en de prestaties bij de juiste nestposities". Tom Lanoye en Hugo Claus staan gewoon paf bij het lezen van zo'n volzinnen.

Helaas beste vrienden, driewerf helaas, het voortbestaan van de duivensport is bedreigd. Verschillende factoren kunnen aangewezen worden, maar de grootste zorg is het gebrek aan opvolging. Frans Appelmans is intussen moeilijk te been. Hij bijt dapper door, hijst zich met behulp van een kruk toch nog dagelijks de trappen op, maar stelt zich toch vragen. Waar zijn de jongelui die de eerder opgesomde gebieden van de wetenschap in zich verenigen? Er volgt een doodse stilte op deze retorische vraag.

En toch eindigen wij niet in wanhoop, want er is een lichtpuntje ter hoogte van de Gootjesstraat. Daar treedt Veerle Van Houtem in de sporen van haar illustere grootvader Tiburcius, een melker met reputatie. Misschien heeft zij als moeder wel dat tikkeltje meer talent om uit te groeien tot de Fraser-Price van de duivensport. Als Veerle binnenkort de ene grote prijs na de andere wint, houden wij de lezers van Rausa zeker op de hoogte. De grote Franse dichter Louis Aragon schreef het al: "la femme est l'avenir de l'homme". Parafaserend kunnen wij dit betoog besluiten met: "La femme est l'avenir de la colombophilie"! (WE)

Voor het themanummer rond sport en spel moesten we natuurlijk een aangepast beeld vinden. Wat dacht je van deze bijzondere, ingenieuze duivenkotwoning aan de Ninoofsesteenweg in Godveerdegem (Lennik)?

"(Niet meer zo) vers van de pers"

In deze rubriek gaat Bart Caulier in vergeelde persberichten op zoek naar schrijfsels over onze gemeente. Samen met hem kunnen we ons verwonderen over de merkwaardige observaties van onze voorvaderen. We borduren verder op het thema van dit nummer en leggen de geheime bloot van het **'vogelbollen'**.

Vogelbollen kennen we nu vooral als de vetbollen die we in de winter in de tuin hangen om onze gevederde vrienden van voedsel te voorzien. Een reeks krantenartikelen uit de 2de helft van de 19de eeuw leren ons evenwel dat vogelbollen toen een populaire volkssport was die (ook) in deze streek vaak werd gespeeld.

Wat toen vogelbolling heette, bestaat ook vandaag nog als sport in Vlaanderen, maar wordt nu 'gaaibollen' genoemd. Het spel is een kruising tussen krulbollen en schieten op de liggende wip. Er wordt gerold met een bol zoals in het krulbolspel, over een baan waar op het einde de vogels of gaaien aan vastgemaakt zijn. Door met grote kracht de bol recht tegen een gaai aan te rollen, valt die omver. Hiermee verdient men punten. Afhankelijk van de plaats op de baan levert een gaai meer of minder punten op. De hoofdvogel is in het midden van de baan geplaatst.

Deelnemers dienden meestal een inleg te betalen om te mogen deelnemen (en de prijzenpot te financieren). Om alle deelnemers een kans te bieden op het winnen van een prijs, schreef het reglement voor dat elke boller maar een beperkt aantal bollen mocht gooien. Stonden na afloop van de wedstrijd nog één of meer gaaien rechtop, dan werden deze niet afgebolde vogels verloot.

Ook in Roosdaal werd vogelbolling gespeeld. Zo organiseerde schoenmaker Livin(us) De Schepper, die ook achter de tapkast stond in de herberg De Pilter op Ledeberg (nu Ledebergstraat 13), ieder jaar een wedstrijd waarvoor hij adverteerde in de krant. Een bericht uit Den Denderbode van 24/10/1858:

Op Zondag 7 november 1858, om 3 uren namiddag zal er by Livin De Schepper te Ledebergh-Pamel eene luysterryke Vogelbolling plaets hebben. De pryzen zullen bestaen uit 7 paer laerzen en twee paer schoenen. De genen die de pryzen behaeld hebben, zullen onmiddellyk na de bolling de maet genomen worden. N.B. Men zal vry zyn in plaets van 1 paer laerzen 16 franks te eysschen.

Dat Livin schoenmaker was, blijkt overduidelijk uit de prijzenpot van de wedstrijd! Meer over De Pilter, de vroegere herberg en filmzaal aan de Ledebergstraat, vind je op de website **'Roosdaal van A tot Z'** van Hubert De Bolle.

Het daaropvolgende jaar verhuisde Livin het evenement van november naar juni, maar de weergoden gooiden roet in het eten en de wedstrijd diende uitgesteld te worden. Den Denderbode van 26 juni 1859 schrijft:

Luysterryke vogelbolling. Aengezien de laetst aangeduyde Vogelbolling, by Livinus Deschepper, op Ledebergh-Pamel op daertoe bestemden dag door den aenhoudenden regen onmogelyk geweest is, heeft hy dezelve verschoven op Woensdag 29 Juny 1859 (Sint-Petrus) om 3 uren namiddag.

De pryzen zullen bestaan in 9 paer Botten (Leerzen) met byvoeging van 5 fr. op den middelsten. Degene die pryzen behaeld hebben, zullen onmiddelyk na de Bolling de maet genomen worden.

N.B. Men zal vry zyn in plaets van 1 paer laerzen 16 1/2 fr. te eysschen.

De vogelbolling kende duidelijk succes: jaar na jaar werd de prijzenpot uitgebreider. De aankondiging van de vogelbolling van 1860 in Den Denderbode van 06/05/1860 zegt:

Vogelschieting met de Bolle.

Op Donderdag 17 Mei 1860 (O.H. Hemelvaart) zal er by L. De Schepper op Ledebergh-Pamel, eene Luysterryke Vogelbolling plaats hebben. De pryzen zullen bestaan in dry zilveren Serviecen, vier paer Laerzen (Botten) en twee paer Schoenen. Degene die pryzen behaeld hebben, zullen onmiddelyk na de Bolling de maet genomen worden. De inschryving zal zyn by gemelden L. De Schepper van 1 1/2 ure tot 3 1/2 ure.

N.B. Men zal ook vry zyn in plaets Serviecen, Botten of Schoenen geld te eisschen, te weten: Voor 1° Servies 25 frank, Voor de 2e en 3e 23 fr. Voor de Botten fr. 16,50. Voor de Schoenen fr. 8,75.

Werd er in de buurgemeenten een vogelbolling georganiseerd, dan trokken de inwoners én notabelen er op uit om ook daar deel te nemen. Getuige hiervan een artikel uit Den Denderbode van 27 juli 1856 waar een aantal Lombekenaars bij de vogelbolling in Kester met 4 van de 7 prijzen – maar niet de hoofdvogel - naar huis gingen:

Men schryft ons uyt Kester by Halle: (...) 'T is de luysterryke vogelbolling geweest die ter gelegenheyd der kleyne kermis aldaer plaets had en de welke alles tot zich heeft konnen trekken. De pryzen der Vogelbolling zyn behaeld geweest door volgende personen:

(...)

2 prijs M. Walravens, secretaris te O.L.V. Lombeek

3 prijs M. Toudeur, brouwer te O.L.V. Lombeek

(...)

5 prijs M. Cobbaert te O.L.V. Lombeek (...)

7 prijs gezegden M. Walravens

Komedie in Rausa!

In het juninummer van Rausa gaan we grasduinen in het theaterverleden van de Roosdaalse dorpen. Help ons hierover een boeiend nummer te maken. Anekdoten, straffe verhalen, ledenlijsten, speellijsten, affiches, foto's, film, het interesseert ons allemaal! Geef ons een seintje en we komen naar je toe om je verhaal op te tekenen.

054 32 33 64, rausa@skynet.be

Wie vroeger de Pajotse herbergen frequenteerde, kon zich op geregelde tijdstippen in een belendend schuurtje, loods of kot laten opnemen in de opwindende sfeer van een vorm van volksvermaak die, naar mijn bescheiden mening, zijn gelijke niet kent. Enkele erudiete medewerkers van Rausa kwamen eerder deze maand ook al tot dit besluit. Tijdens een kortstondige, maar intensieve initiatiesessie, konden zij op de bollebaan van de onvolprezen herberg Den Haas de therapeutische werking ervaren van het stekbolspel. In een tijd dat gemeentebesturen ongetwijfeld met goede bedoelingen overal petanquebanen laten aanleggen, is het de hoogste tijd dat wij hen wijzen op de jammerlijke dwaling waarvan zij het slachtoffer worden. Daarom dit pleidooi voor het oeroude, eerlijke en onvergelykbare stekbolspel.

Natuurlijk is er niets mis met 'jeu de boules'! Wij hebben het diepste respect voor Provençalers, Basken en Catalanen die zich in het lommer van oude platanen vermeien bij het gooien van glimmende bollen in het grind. Evenmin wijzen wij de toerist met de vinger die zich tijdens een welverdiende vakantie onder de zuiderse zon, met een picon binnen handbereik, laat verleiden tot een partijtje petanque. Maar ons hart bloedt als een verdwaalde Mistral dit volksvermaak overwaait naar het Pajottenland en hier intussen de allermooiste volkssport bijna volledig heeft weggeblazen. Diep bedroefd zoeken wij naar een verklaring hoe zelfs meer dan gemiddeld begaafde geesten zich laten meeslepen door een opgedrongen kuddegevoel. Wij zouden het fenomeen nog enigszins kunnen begrijpen, mocht onze regio verstoken zijn van een degelijk alternatief. Maar dat is overduidelijk niet het geval! Wie zich een beetje bezig houdt met de geschiedenis van de volkssporten weet natuurlijk dat de bal- en bolsporten in gans Europa voorkomen en dat ze allemaal wel enige verwantschap vertonen. Je moet er maar eens de onlangs verschenen verhandeling van Bart Tordeurs over nalezen. Maar dat de versie van dit spel die zich sinds eeuwen in het Pajottenland ontwikkelde, het summum is van deze sport, daar kan geen enkele objectieve waarnemer omheen.

Laten we even openhartig vergelijken. Om te beginnen is er de tijdsduur van het spelgenot. De petanquer bekijkt de positie van de 'couchon' en de omliggende bollen, heft zijn hand op en katapulteert zijn stalen ding in de richting van de baan.

In het beste geval raakt hij een paar andere exemplaren die zich met een kort schuifgeluid enkele centimeter verleggen. Wetenschappelijke studies tonen aan dat deze actie gemiddeld drie en een halve seconde duurt. Nemen we ter vergelijking de handeling van een stekboller. De werpklaare atleet neemt het slagveld in ogen-schouw, berekent uit het hoofd, rekening houdend met de reliëfverhogingen van de baan, de parabool, waarbij het snijvlak evenwijdig is met een beschrijvende van de kegel, waarbij we gebruik maken van de vergelijking $y = x^2$. Daar komt nog bij dat de boller, spontaan de hoek kan benoemen die de bal zal maken bij een vermoedelijke startsnelheid van 6,73km/u.

Daar komt nog bij dat de boller, spontaan de hoek kan benoemen die de bal zal maken bij een vermoedelijke startsnelheid van 6,73km per uur. De acrobatische en tegelijk sierlijke buiging die zij/hij maakt bij het op de baan brengen van de gemiddeld 648 gram wegende bol, zet een hele reeks spieren in actie, waardoor het sportieve gehalte van deze handeling als zeer waardevol kan beschouwd worden. Hét grote verschil met petanquen is evenwel wat na de afstoot gebeurt. Ooit heb ik Tuur Maris, de meester van de trage bollen, een bol zien lanceren die tergend traag, maar met een buitenaardse precisie rakelings langs twee vroeg gevallen bollen laveerde, vervolgens flirtte met de hoge baanrand en dalend naar het midden weer kracht opbouwde om zich met een ultieme salto, wentelend om zijn as, pardoes op het stek te posteren, tussen twee vijandige bollen waarvan iedereen dacht dat ze ongenaakbaar lagen. 23 seconden en 7 honderdsten duurde het adembenemende spektakel! En dan heb ik het nog niet gehad over het choreografisch en het verbale aspect dat deel uitmaakt van een geslaagde bolbeurt. Het is immers bewezen dat je de baan van de bol positief kunt beïnvloeden wanneer je hem volgt, de gewenste wending voordoet en hem luidkeels aanmoedigt of influistert welk traject hij best zou volgen. De wisselende stemming bij omstanders, ploegmaten en tegenstanders gaat vanzelfsprekend gepaard met vocale ondersteuning en/of afkeuring, wat het theatrale aspect van het gebeuren uiteraard ten goede komt.

David Teniers, 1680

Wanneer een bol verrassend op het middelpunt van het stek valt, neemt iedereen de mooie, poëtische lofcreet "Zjou" in de mond, wat vaak leidt tot lichtjes verontrustende trillingen van de golfplaten die de bollebaan voor barre weersomstandigheden moeten beschutten.

Met alle respect voor de sympathieke zuiderlingen, maar hun gegooi met gestreepte bollen bereikt zelden de helft van het intense genot dat het Pajotse bollspegel garandeert.

Daarom, mandatarissen, gezagsdragers, opvoeders, en Pajotten aller standen, neem houweel en breekijzer ter hand, sloop de petanquebanen, lever de metalen ballen in bij de schroothandelaar en laat je met de gewonnen euro's een beukenhouten bol draaien, graaf het saaie stuk gazon om, schoffel het in mooie komvorm, overgiet met een weinig varkensbloed en stamp het speelveld goed aan. Nodig burens en kennissen uit op een zwoele zomeravond en laat de bol rollen, spreek hem moed in en juich "zjou, zjou, zjou!" wanneer hij zich kapriolend neervlijt op het stek en proef, samen met de bijhorende teug lambik, hetzelfde genot dat eertijds het hart van onze voorouders beroerde. (WE)

IN DE LUWTE
= KALMKUNSTFESTIVAL =

30-31 MEI & 1 JUNI 2014 | ROOSDAAL - STRIJTEM
(IN EN OM GC HET KOETSHUIS)

◆ TOEGANG GRATIS ◆

DRIE DAGEN GENIETEN VAN DE KUNST VAN DE EENVOUD
MUZIEK, THEATER, POEZIE, KUNSTAMBACHT, SMAAK, EXPO...

WWW.KALMKUNSTFESTIVAL.BE | KALMKUNST@VLAAMSBRAANT.BE | 016 26 76 05

De "voetbal".

Wie in onze Roosdaalse dorpen rondreist, kon en kan er niet naast kijken: op de spreekwoordelijke "elke hoek van de straat" werd en wordt er gesjot. Soms op officiële speelvelden zoals op "de Denjerson" – kortweg ook 'Paumel'" of in "Strouètem", of op "de Bollekes" of op "de Flora", of "de Zauvel", of "op Leberg", of "op Katterem" of op 'Blaatwit'. Misschien herinnert u zich nog "FC Weerd U" met als thuisbasis het café van Pieëken De Vrindj op de Brusselstraat en voor de nog ouderen werd er gevoetbald rechtover Marie Lat op de Keerstraat. Soms wordt er ook op ietwat minder officiële velden gespeeld: gewoon op straat of op de speelplaats (waar twee boekentassen of twee jassen de doelpalen moesten voorstellen). Maar de spannendste en meest memorabele wedstrijden werden natuurlijk gespeeld op ... de koeienwei! We draaien de tijds klok een paar decennia terug, toen er niet veel moest ... en er nog veel mocht.

"Moe, va wouè'n gon voetballen è! Mégen men op de wouè van Toep goun speel'n? Elen bieësten zen d'er zjoest af! Na es 't ges ket en kinnen we goe speel'n."

"Mou ne joug kinjern gotj gouèle mou spelen, ondertinken kanne 'k ik ie nog e wa kosjken. Doetj ale slechte skoën'n oun, want mé aal'n skoeën nie moeje 't sondougs nog no de mes goun! En past op mé ale kasjoeën bal, as'n in de pinnekesdraud vliegt es'n kapot."

Er werd natuurlijk nooit gevoetbald zonder dat de hele buurt aanwezig was. Het duurde geen vijf minuten of iedereen was paraat: Mil, Fil, Tier, Fong, Morris, Polle en ... Blondine. Er hoefden in die tijd geen sms'jes gestuurd te worden. De communicatie gebeurde gewoon spontaan.

"k Zalle 'k ik de goul'n a gerieëd zett'n, 'k zal dou a ga tweeë tèkkern van denne wilg afdoen!" "Spelen men mé of zonder deklat? As't zonder es, tein lei ze tot in de loecht!"

Shirts met achteraan het nummer en de naam van onze grote idolen op, bestonden er nog niet.

Wij waren en speelden gewoon ons idool! "Ik ben Van Moer! En ikke ben Van Himst! En Mil is Pélé (Mil had een broertje dood aan zich te wassen, vandaar...), en gouè zè'tj de keper Trappeniers! En gouè Blondine, gouè meegt de skouètsrechter zijn!"

Blondine had geen bal verstand van voetballen, maar het was onze plicht haar niet aan de kant te laten staan.

"Blondine, é je gouè e flotj'n vé op te bleiz'n?"

"Nieë, mou ik zal op e gèspritj'n bleiz'n, da's oeëk goe. Ik èm ie nog e stik va ne frang in mènne zak steken, we zenj'n ieëst tosken vé wie da mag begin'n: kop of let?" En de aftrap wordt gegeven...

"Mil! Ie! Ne pas! Rapper ! Mou allei, wou is da na nou toe! Ge stampt em booët'n!"

"Mou da's nie wou! Fong eit er nog aun geweest. 't Es korner! Blondine, oemta-ve't goe: drouè korners is ne panaltie!"

Blondine, schrijft met een steen op een betonpaal van de afsluiting als een echte referee de stand van de hoekschoppen op. Het spel wordt opnieuw op gang gefloten. Het duurde echter niet lang en zelfs Blondine kon zien dat er wat fout was!

"Aaah, allei jong, zè je gouè zot gewer'n? Gouè tekkelt mé a tweeë voet'n verooët, plat op mèn skeen'n. Wa vé nen brit zè je gouè zeg! Foel! Arbiter da's ne foel!"

Foto: familie Billiet

Blondine moet de gemoederen bedaren en doet dat door op haar grassprietje te blazen. Haar gezag slaat aan en de rust keert weer. Fong is de strafschnopnemer van dienst. "k Zal men'n ouloeëp ne kieë ou'n! `k Gon d'er een galet op geven dat de keper mé zèn klikken en klakken in de boilje ang't. Mé de voln'n tip zi! Aaft a mou vast oun a bretell'n!" Fong neemt zijn aanloop en hij geeft er inderdaad een galet op... "Wa's da jong: e gat in de loecht! Moest et op een koei eë kop geweest zijn, zouè morsdoeëd geweest!"

Fong wordt wat uitgelachen met zijn lompe traptechniek,... jongens nietwaar... De wedstrijd wordt hervat, en Morris trapt uit: "oeëg en vei". De ganse meute stormt achter de bal. En Blondine stormt mee... maar ze struikelt... ze valt... het noodlot komt naar haar toe... Neen, geen gebroken voet of been of arm, maar Blondine glijdt recht in een koeienvijg.

"Eieieik! `k Ben mé mè gat in ne koeiestront geval'n. En `t is tein nog zjoest ne plat'n! Joenges da stinkt! `k Gon direct nor ooës een ander broek aundoen."

De jongens gieren natuurlijk van het lachen en beginnen te scanderen:

"Blondinee eit in é broek gedaun, op é gat stout een volle maun. Blondin viel op de grond In nen dikke groeëte koeiestront."

De aandachtige lezer zal gemerkt hebben dat de bakermat van het voetbal, Engeland, haar voetbaltermen is komen halen hier in ons eigenste Pamel... of heb ik het verkeerd voor?

voetbal: football

goul: goal

tekkel: tackle

penaltie: penalty

korner: corner

foel: foul

bal: ball

slaaiding: sliding

ofset: offside

louèn: line

ens: hands

tosken: to toss

keper: keeper

baccaré: back area

koeiestront en pinnekesdraud zijn echter woorden die niet over de plas geraakt zijn.

Marc Muylaert

Louis en de Denderzonen

Wie zich verdiept in de plaatselijke geschiedenis en zoals uw dienaar pogingen doet om zijn bevindingen in leesbare stukjes samen te vatten, wordt bij wijlen overvallen door een beklemmend gevoel van heimwee, spijt dat dingen onherroepelijk voorbijgaan. Het is niet 'cool' en je moet vooruit kijken in het leven, het is waar. Maar ik zou niet weten wat er mis is met het ophalen van warme herinneringen aan unieke gebeurtenissen of mensen. Zo kan ik het Pamelse kerkplein niet naderen zonder even binnen te gluren in 'de Mooie Molen'. Het café staat er nog in bijna dezelfde staat als vroeger, maar Juliette en Lowieken staan niet meer achter de toog. En dat gemis gaat niet over. "Hoog tijd" dacht ik "om even de legendarische waard op te zoeken".

Een kleine eeuwigheid geleden pleegde ik voor een radioprogramma een stukje over het café van Lowieken. Het heeft er nog enkele jaren in een lijstje aan de muur gehangen. Toen al beseften wij dat het leven nooit meer hetzelfde zou zijn als Juliette en Lowieken hun zaak zouden overlaten. Onze vrees werd bewaarheid. Na enkele vermetele pogingen van mensen die dachten dat café houden een gemakkelijke job is, werd de tapkraan van de Mooie Molen voorgoed dichtgedraaid. Juliette en Lowieken zouden in hun woning, tien meter verder gaan genieten van een welverdiende rust. Het lot was hen echter niet gunstig gezind. Zes jaar geleden is Juliette plots overleden. Sindsdien leeft Lowieken er tussen de herinneringen. Zich opsluiten doet hij niet en hij blijft de vriendelijke en opgewekte man van vroeger. Hij kan ook eindeloos vertellen over het Pamel van vroeger, over het café aan de oude Kaai waar hij opgroeide tussen de toog en de pinten, over het werk op de bouwerven van zijn schoonvader, over de busritten die hij deed in dienst van Fong Massaar. Maar de echte aanleiding om deze vriendelijke man aan het woord te laten was onze nieuwsgierigheid naar de ontstaansgeschiedenis van de belangrijkste sportvereniging die deze gemeente ooit gekend heeft: Denderzonen Pamel!

De oprichters zochten geen aanstellerige Engelse of Franse benaming voor hun elftal. Neen! Het waren nederige, sportieve jongemannen die de oorlogsmiserie wat wilden vergeten en die hun afkomst ook niet wilden verloochenen.

De bakermat van de ploeg ligt immers op een goede honderd meter van de Denderpoort. Lowieke neemt er een lijst bij met daarop een knappe jongeman. Met een mengeling van trots en onderdrukt verdriet vertelt hij over zijn 'grote broer'. "Dat is onze Kamiel, mijn oudste broer. Hij heeft Denderzonen Pamel gesticht. Ik ken zelfs nog de preciese datum: 18 augustus 1940. Er was voordien een ploegje van enkele spelers in Pamel die het op een weide in de buurt van Turfput opnam tegen zeven mannen van Ledeberg. Daar waren onder andere Tuur van 'Sjei Van Gijl' en Frans Couck bij. Voor Ledeberg speelden Miel De Moortel, Cornel De Saeger en Amedé Braeckmans. Na een tijdje werd besloten om samen een ploeg te vormen. De eerste officiële match werd betwist op het terrein van 'den Blauwvoet' op Impegem, in die periode de beste ploeg uit de streek. De eerste trainer was Wannes van Nekes Mot (Kestens). De oefenstonden vonden plaats ten huize Asselman aan de oude Kaai. Vader Frans had een camion waarmee hij vee vervoerde, moeder had er winkel en café. Voor de training werden de stoelen in de gelagzaal opzij geschoven en Wannes deed zijn spelers allerlei gymnastiekoefeningen uitvoeren. De ouders van Frans Couck hadden een mooie, grote weide aan de Keer liggen en daar hebben de Denderzonen gedurende de oorlogsjaren hun matches gespeeld voor de 'Vlaamse Voetbalbond'. Vlak bij het plein stond de woning van Marie Lat.

De Denderzonen aan de Keer, 1941

Daar mochten de jonge helden zich verkleden. Na de match werd er ook geschonken. Met schalkse Marie en haar charmante dochter Gusta achter de geïmproviseerde toog was er altijd plezier te beleven”.

We zouden er haast bij vergeten dat het niet vanzelfsprekend was om in die troebele tijden aan sport te doen. Lowieke moet even slikken wanneer hij zijn verhaal vervolgt. Broer Kamiel, zijn grote voorbeeld, de sterke atleet en drijvende kracht achter de Denderzonen, werd op een dag opgepakt door Duitse soldaten. Hij werd opgesloten in een kamp waar hij zeer slecht werd behandeld. Kamiel is daar zwaar ziek geworden en toen men hem uiteindelijk liet gaan, was hij er zo erg aan toe dat hij in de winter van 1942 overleed, amper 21 jaar. Terwijl we naar de foto kijken blijft het een hele tijd stil. Dan herpakt Lowieke zich.

“Na de oorlog stapten de Denderzonen over naar de Belgische voetbalbond en verhuisde het plein naar de grote weide van Meert aan de steenweg in Strijtem. Daar hebben de Denderzonen in het seizoen '46-'47 kampioen gespeeld en promoveerden ze van derde naar tweede provinciale. Ik heb daar ook mijn eerste match gespeeld als 15-jarige! Eigenlijk mocht dat niet, maar de trainer had mij onder een andere naam ingeschreven. Vanaf mijn zestiende heb ik altijd in de eerste ploeg gespeeld. Wij speelden in die tijd met blauw-rood, wanneer een bezoekende ploeg ook die kleuren voerde, trokken wij een witte 'varees' aan”.

René, Louis en André Asselman

Onze gastheer komt nu echt op dreef. Er volgen heroïsche verhalen van de opgang van de ploeg tot vaste waarde in de nationale bevordering. Anekdoten bij de vleet! Zo was er regelmatig een derby tussen Pamel en Liedekerke. In die jaren speelden de 'Noorderburen' nog op een terrein aan de Dender. Opvallende figuur in hun ploeg was 'den Hongaar', een vurige kerel die tijdens de opstand van 1956 zijn land was ontvlucht. Een knappe speler, maar licht ontvlambaar. Onze Louis had toen een dijk van een match gespeeld. De Hongaar kon hem maar niet van de bal houden en toen Lowieke zijn vierde goal maakte werkte dat zo op diens systeem dat hij onze Asselman van pure onmacht in de rug beet!

Geen douches in die jaren, een kommetje lauw water aan de rand van het veld, geen premies of vetbetaalde contracten, hooguit een bonnetje om na de match in de kantine een pint te drinken. Maar veel plezier en kameraadschap!

Tientallen foto's worden uit dozen gehaald. "Daar, de twee Barbé's, hier de drie broers: onze René, onze André en ik (had onze Kamiel nog geleefd, we zouden met vier broers in de eerste ploeg hebben gespeeld!). Hier zie, foto's uit het seizoen '60-'61, toen we onze blauw-rode truitjes en broeken vervingen door groen-wit. En daar, dat is Jef Van Imp, en hier de jongere generatie met Petrus Vanderschueren, Hugo Van Eeckhoudt en Gilbert De Smedt. Kijk daar, onze sponsor, Willy De Proost, en hier meester Elpers, daar Pië Kloesj..."

Een stoet van oude Pamelaars passeert de revue, in sportief plunje of met dikke overjas en sigaar in de mond als zelfbewust bestuurslid.

Natuurlijk zijn er ook de sportieve herinneringen. Zoals die keer dat de Denderzonen de 'Gouden Bal' hebben gewonnen, voor Louis Asselman misschien wel de match van zijn leven. Hij maakte toen als 'back' de twee winnende goals!

"Waar is de tijd... Ik ben een beetje bang dat de Denderzonen van vandaag niet veel meer weten over die gloriejaren.

Ja, Petrus Bert, die heeft dat ook nog meegemaakt, daar moet je zeker ook eens mee gaan praten."

Louis Asselman overschouwt het mozaïek van foto's en is zichtbaar blij dat hij het nog eens even allemaal opnieuw heeft beleefd. Ik neem afscheid met de belofte dat ik zeker bij Petrus Bert langs ga en dat we de geschiedenis van de club verder gaan uitpluizen. Volgend jaar in augustus bestaan de Denderzonen 75 jaar. Als dat geen erfgoed is! Louis, wij maken er werk van, erewoord!
(WE)

2015, Denderzonen Pamel 75 jaar. Een brok plaatselijke sportgeschiedenis!

Het artikel met Louis Asselman heeft ons op weg gezet om dieper te gaan graven in het archief van de Denderzonen. Wie ooit nog voor de club tegen de bal trapte, wie een fijn verhaal kent of interessante foto's heeft van de ploeg kan zijn/haar ding kwijt op de redactie. Wij hopen de sportliefhebber én de heemkundigen tegen augustus volgend jaar een boeiende archiefstudie te kunnen voorleggen. Contact: rausa@skynet.be of 054 32 33 64 (boodschap inspreken a.u.b.)

Mijn gedacht

Van Erwin Van Dessel kregen we een dossier over de restauratie van de Sint-Amanduskerk. Een schitterend document! Dit is erfgoed van het zuiverste gehalte. Wij zullen de Rausa-lezers in de loop van de komende maanden een aantal relevante fragmenten uit dit lijvige werk aanbieden. Borchtlombeek staat dus zeker een hele tijd mee in de belangstelling!

Hoe honderd jaar geleden reeds in de bres gesprongen werd voor het redden van Pamel's erfgoed.

Één van de belangrijkste erfgoederen van Pamel is (of was) de Ledeberg met zijn bomen en zijn mooi uitzicht. Van deze unieke plaats die in de wijde omtrek zeer gekend en geapprecieerd werd is helaas niet veel overgebleven. Dit uitzicht werd met ontroering beschreven door één van onze grootste Vlaamse dichters, Karel Van de Woestijne, toen die in 1913 ten huize van dr. Gustaaf Borginon verbleef: "Daar, op Pamel'sche hillen, in de subtiele, vertederde najaarslucht, met onder zich de, thans naakte, akkers die blauwend te ademen liggen, waar alleen nog het lichte groen der beten helder leeft in de wazige verten, doorflitst, hier en daar, bij den spiegel der kronkelende Dender, - daar voelt men zijn hart dat aldus sedert alle eeuwen aldus moge blijven voortkloppen..."

Zicht vanaf 'den berg'

Zo was het dus 100 jaar geleden. En zo werd het familiaal ook aan gevoeld. Mijn overgrootvader, Joos Gorik Borginon, beklom regelmatig de 'berg' maar toen hij ouder en strammer werd, draaide hij zich tijdens de beklimming regelmatig om, om niets van het mooie uitzicht te missen. Mooi excuus om zijn minder goed te been zijn te verdoezelen.

Nochtans bleef die liefde voor deze toen nog unieke plaats in de familie gekoesterd

Wanneer ons gezin soms naar Ledeberg op familiebezoek ging, stond steeds het obligaats bezoek aan den berg op het programma. En alle vrienden en familieleden werden er heen geleid. Zo is ook de schrijver Herman Teirlynck op uitnodiging van Karel Van de Woestijne in Ledeberg terecht gekomen.

Nochtans was er ook 100 jaar geleden een voortdurende dreiging dat men deze betoverende heuvel met zijn mooie oude bomen onherstelbare schade zou toebrengen. Zo deed het gerucht de ronde dat men de bomen wou rooien. Vanuit het meisjesspensionaat van Ledeberg werd gedaan wat men kon om dit onheil af te wenden. In 1903 was Julie Borginon nog directrice van het meisjesspensionaat van Ledeberg. Zij schreef op 2 januari 1903 een alarmerende brief aan "monsieur le duc de Mirepoix" die eigenaar was van deze plaats. De argumenten die ze geeft zijn interessant. Ten eerste was deze locatie beroemd en dat bleek nog toen men een Engelse bekeerling tot bij de kardinaal bracht en deze zich deze bomen van Ledeberg onmiddellijk herinnerde: "C'est là qu'est une chapelle entourée d'arbres superbes. Je n'oublierai jamais ce délicieux coin du pays." Ook de kardinaal was dus onder de indruk gekomen van die prachtige bomen rondom de kapel en van deze heerlijke plaats in zijn geheel.

Een tweede nog belangrijker argument was dat deze bomen het pensionaat in een soort groene omgeving plaatsten en dat de leerlingen zich daar bij hevige zon konden ontspannen en handwerk verrichten of luisteren naar het voorlezen van een mooi boek.

De hertog de Lévis-Mirepoix die in Frankrijk (Léran – Ariège) woonde antwoordde vanuit Monte Carlo vriendelijk en zei dat daarvan geen sprake was geweest. Nochtans moest Julie reeds twee jaar later opnieuw schrijven omdat een reeks van de bomen toch werden gemarkeerd. Ik heb geen antwoord gezien.

In 1912 overleed Julie Borginon. Haar nicht, Marie Lecoyer, nam de verdediging van dat Pamels erfgoed over. Zij was niet alleen een actieve franskiljon maar ook een actieve groene.

Zij deed dit vol overgave maar was wat te emotioneel en zij had ook geen oor naar valabele argumenten van haar tegenstrevers. Overigens nam zij soms absurde initiatieven.

Haar activiteiten, haar angsten en passies daaromtrent vinden we in haar dagboek weer.

Het waren tijdens de WO1 niet zozeer de adellijke eigenaars maar wel de pastoor, de kapelaan en het volk die de bomen bedreigden. Haar stem trilt van woede wanneer ze de pastoor aanspreekt. "Ma moutarde me monte au nez !" (Haar mosterd stijgt haar naar de neus). Doch de pastoor zegt dat hij er niets aan kan doen: de bomen zijn rijp. Maar ook de kapelaan van Ledeberg wil ze weg: ze brengen schade toe aan het dak van de kapel. En er wordt verteld dat men de bomen achter de kapel wou uitdoen om een veld aardappelen te zetten. "Mes arbres, mes arbres !"

En dan zijn er nog de arme lieden die geen hout hadden om vuur te maken. Eén daarvan antwoordt: "dabij, wa moeten we doen as we thuis geen aat emmen !"

De zeer vaderlandse Marie Lecoyer aarzelt dan niet om de Duitsers ter hulp te roepen om de bomen te beschermen (17 maart 1918). En die bezorgen haar "une réponse favorable"

Maar na de oorlog is het hek helemaal van de dam. Alle grootgrondbezitters beginnen hun land in Pamel te verkopen, onder meer de de Mérodes. En de kopers: zij die veel geld verdiend hebben, vooral dan haar half kozijn Jozef De Schepper die het burgemeesterschap ambieerde. "A qui notre Ledebergh ? C'est à en mourir !" Zij gaat er dus van dood dat Jef Schepper het behoud van dat stuk natuur niet gaat respecteren. Dan vat ze het plan op om zelf een stukje grond op den berg te kopen...maar ze heeft geen geld! De Lecoyers bezaten wel een grote tuin. Zij zou die willen ruilen. Haar zusters gaan evenwel niet akkoord.

In haar wanhoop begint ze brieven te schrijven aan de prins van Wales, aan de Amerikaanse ambassadeur en wie weet ik nog meer. Maar het antwoord is natuurlijk steeds negatief.

Dan krijgt ze de genadeslag: de knecht Domien heeft wél voldoende geld om een stukje grond op den berg te kopen! Hoe het dan verder gegaan is kan ik niet precies achterhalen maar het lijkt mij dat de Lecoyers een ruil hebben gedaan met Domien. Alleszins wordt later in de familie gesproken over de grond van Marie Lecoyer op den berg.

En wat in de sterren geschreven stond is inderdaad gebeurd: bomen werden geroid, er werd gebouwd o.a op de flank van den berg: de villa van Altenlo. Ik verwijt de man niets. Ook mijn vader had er van gedroomd een huis op de berg te hebben maar hij had gelukkig geen centen. Toch herinner ik mij dat ook na de bouw van die villa nog een groot gedeelte van het zicht bewaard is gebleven. Toen ik er echter een paar jaren geleden nog eens ging kijken bleef er van het mooie uitzicht niets meer over. De flank van den berg stond vol bomen die elk uitzicht belemmerden. Dag erfgoed !

De dappere Marie Lecoyer heeft de strijd verloren. Ik wil haar in haar geliefde taal voor haar strijd toch bedanken: chapeau!

Maar in een tijd waar men het water van de rivieren terug zuivert zodat er weer vissen kunnen in leven en dat men de bossen in hun oude staat herstelt met bomen van eigen streek, waarom zouden we de vergezichten in de mate van het mogelijke en het redelijke niet kunnen herstellen? Het zicht is immers niet weg maar alleen aan onze blik onttrokken.

Rik Borginon

Goed nieuws voor wie er eind vorig jaar niet kon bij zijn in het Koetshuis!

Jan Delcour

geeft opnieuw een lezing over de

Molens van het Pajottenland

Culturama vzw organiseert deze boeiende avond op donderdag **10 juli** om 19 uur in het **Kasteel La Motte**, in Sint-Ulriks-Kapelle.

Een leerrijke en gezellige avond, in het auditorium, salon en in de aanpalende zaaltjes van het kasteel.

Inschrijven en reservatie verplicht. Voor meer informatie kun je hier terecht: 02/569 27 74, culturama@telenet.be www.culturamavzw.be

Binnenkort een nieuwe publicatie!!!

Gezinsreconstructies in Borchtlombeek 1752-1905

Rita Van Isveldt geniet van een stevige reputatie op genealogisch gebied. Binnenkort mogen we van haar een nieuw meesterwerk verwachten. Meer hierover in ons juninummer.

Gevonden: de Hunselbeek-de Bellebeek, deel 2

Luc van Cauwelaert zet zijn zoektocht voort naar de vele gedaanten van de Hunsel/Bellebeek. Het wordt dit keer een overzicht van de vele namen voor deze beek zoals te vinden op de verscheidene kaarten van de belangrijkste cartografen. Zowaar een toren van Babel...

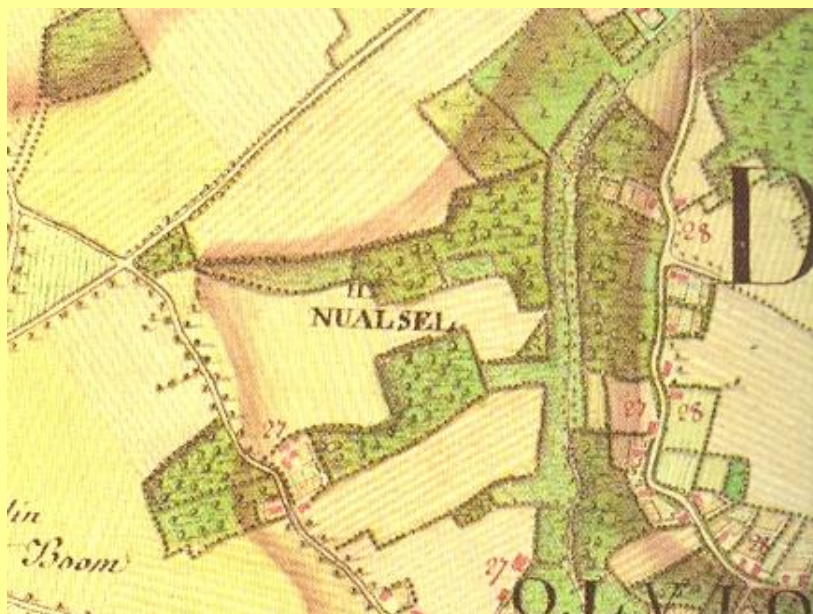
Naamgeving Graaf Ferrariskaart anno 1775.

De Ferrariskaarten, zogenaamde Kabinetkaarten betreffen 275 uiterst gedetailleerde kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt tussen 1771 en 1778 op last van keizerin Maria Theresia en keizer Jozef 2 (de kiezerkoster).

De gedetailleerde aanduiding van bebouwing, akkers en bossen en hagen en andere beplantingen hadden een militair doel. Vandaar de nauwkeurigheid van de plannen. Joseph de Ferraris was generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk bij de Oostenrijkse Nederlanden.

Nuansel:

Vanaf de bron van de beek tot in Borcht-Lombeek (zie kaart) draagt deze van de vallei de naam Nuansel. (zie deel 1 de woning bij het moeras).

De kleine Moeliebeek:

Vanaf de Stampmolen (oliestampmolen) in Borchtlombeek heet zij de Kleine Moelebeek (de kleine Molenbeek) waarbij 'kleine' slaat op het debiet van de beek.

De grote Moeliebeek:

Ter hoogte van het voormalig kasteel van Steenvoort, gelegen in Sint-Katherina-Lombeek aan de voet van het Assese Morettebos, vloeit de Kleine Moelebeek over in de Grote Moelebeek

In tegenstelling tot latere kaarten (van Popp en Vandermaelen) laat Ferraris de Kleine Moele beek uitmonden in de Grote Moelebeek die komt vanaf Ternat. Een belangrijke arm van deze beek vloeit langsheen het kasteel van Kruikenburg (in Ternat gekend van de broederschool). Deze waterburcht werd in de veertiende gebouwd door het belangrijke geslacht van de Wezemaels die buiten Ternat nog heren waren van onder andere Schepdaal.

Zij waren erfmaarschalcken (de hoogste erfelijke militaire onderscheiding, hoger dan generaal) van het Brabantse Hof en waren tevens verwant aan de familie de Merode.

De Bellebeek:

Vanaf de Bellemolen in Essene heet de beek de Bellebeek en vloeit zij ter hoogte van Teralfene in de Dender (foto) waar zij zorgt voor een belangrijk debiet (een tiende van het Denderbekken!). Haar oorspronkelijke oude naam is Alfene. De Kelten gaven de naam Alfene (=de witte) waarvan verschillende benamingen zijn afgeleid: Teralfene, (in Sint-Katherina-Lombeek het bos van) Overalfene en (in Ternat twee gehuchten) Opalfene en Neeralfene. De Dender doopten ze met de naam Tanera (= de bruisende). De latere naam Bellebeek is afgeleid van de watermolen de Bellemolen.

De monding van de Bellebeek in de Dender

Bellemolen:

Watermolen (foto) te Essene, gebouwd in 1149 door de abdij van Affligem. Over een afstand van 2 kilometer werd de Bellebeek gekanaliseerd om een groter vervaldebiet te krijgen. De oorspronkelijke bedding had te weinig verval en werd dan ook vlak getrokken zodat een hoger verval van de beek ter hoogte van de Bellemolen werd bekomen. Het betrof een dubbelmolen namelijk korenmolen en stampmolen (stampmolen voor het stampen = persen van oliehoudende planten)

De naam 'Bellemolen' is ontleend aan een belle (of balie), een slagboom die toegang verleende tot een omheind stuk land.

Naamgeving Popp kaarten anno 1842

Philippe Christian Popp (1805-1879) maakte de eerste kadasterkaarten (van overheidswege bijgehouden register van goederen hier in casu de bepaling van de grondgebonden goederen, percelen genoemd, samen met de leggers die informatie geven over aard van het goed, de oppervlakte en de eigenaars. Deze kaarten zijn uiterst nauwkeurig en werden opge maakt per stad of dorp.

Op-Lombeeksche Beek

Het eerste gedeelte van de beek vanaf het kwelwater van de bron voorbij het Saffelbergkasteel tot aan de Geraardbergsebaan (grens met O.L.Vr. Lombeek en Gooik) heet hier de Op-Lombeeksche Beek.

De Groote beek:

Vanaf de grens met O.L.Vr.-Lombeek heet de beek de Groote beek en dit tot de grens van Strijtem met Sint-Katherina-Lombeek. Tussen de Oude Geraardbergse baan en de Derrevoort loopt een vrij lange zijrivier de Langerheydebeek geheten. Deze stroomt richting de Woestijn. Dit gebied, gelegen op kam rechts van de Stuyvenberg (zandheuvel) vroeger Wastijne geheten, duidt samen met de benaming langerheide op weinig vruchtbare gronden (zanderige grond).

De Woestijkapel lag op de bedevaartsroute naar Compostella. Zij wordt vernoemd vanaf de 14de eeuw, de huidige kapel werd opgetrokken in 1600. De naam is afgeleid van *wastenije*, een onbebouwde woestyn waar men tot honderd jaar geleden enkel grazend vee aantrof. Volgens de legende werd een koperen kruisbeeld gevonden door een herder. Hij droeg het naar de parochiekerk van Gooik. Maar o wonder 's anderendaags was het kruis verdwenen. Het prijkt sindsdien weer op de Woestijnheuvel. Bruegel zou de Woestijkapel als achtergrond hebben afgebeeld op zijn schilderijen. De sleutel van de kapel en het Heilig Kruis werden bewaard op de Brabantse vierkanthoeve van de Walravensstam, een naam die men in haast iedere Pajotse stamboom tegenkomt.

Kapel van de Woestijn

Ten noorden van de Witteweg en parallel aan de Langerheydebeek, loopt een beek, de *Notelaar*, met een belangrijke zijtak zonder naam.

De Langerheyde, de Notelaar en haar bijbeek vertrekken vanaf de flank gevormd door de Drie Egyptenweg in Gooik naar de Bellebeek. Deze flank scheidt de waterbekkens van de Bellebeek en van de Gooikse Molenbeek. Deze stroomt langs de Wolfputbeek in de Dender. Bovenaan deze flank ligt een gehucht de Weygaert-bosch en de Woestyn. De Langerheydebeek ontstaat in dit gebied. Zij verwijst naar heidegrond.

De Notelaar ontstaat met zijn bijrivier aan de Vossenbunderstraat.

De *Elbeek* ontstaat ter hoogte van het Cammenveld of het Roozendaal op het driedorpenpunt Pamel, Strijtem en O.L.Vr. Lombeek. Ter hoogte van het kasteeldomein van Strijtem vloeit zij samen met de Grootte Beek.

De Lombeekse beek

Op de grens van Strijtem en Borchtlombeek verandert haar naam in de Lombeekse beek.

De Molenbeek

Vanaf de grens met Sint-Katherina-Lombeek verandert de naam alweer in de Molenbeek. Ter hoogte van de dorpskern bevinden zich twee 18de -eeuwse vierkandhoeven: het Hof ten Berg en het Hof van Lombeek. De nog bestaande watermolen was verbonden met de vijver aan het hof ten Berg. Tot in de 17de eeuw stond tussen het hof van Lombeek en de Molenbeek het klein kasteel van Lombeek. In 1288 streed een Jan van Lombeke met hertog Jan I van Brabant in de slag van Woeringen. Is deze dezelfde sire Jean de Lombeke die in 1315 met de zegen van de bisschop de afwerking van de toren van de kerk van O.L.Vr.-Lombeek inzegende? Deze was tevens de bouwheer van het kasteel Rokkenborch gelegen langs de beek met de aansluiting van de Notenboombeek die rondom het kasteelpark vloeit en daarna ter hoogte van de huidige molens Wastiels de Koning Albertstraat kruist.

De Bellebeek

Nog wijzigt zich de naam van de beek. Waar de Molenbeek samenvloeit met de Overnellebeek (ook Havernelle geheten) wordt zij de **Belle beek**. Deze naam behoudt zij bij Popp tot aan tot haar monding in in Teralfene.

Naamgeving Vandermaelenkaart anno 1854

Philippe Vandermaelen was een Belgisch cartograaf en geograaf (aardrijkskundige). Hij was afkomstig uit Leuven en studeerde geneeskunde en industriële wetenschappen aan het Brussels Lycée Imperial. Hij was de eerste die consequent hetzelfde schaalstelsel toepaste. Zijn atlas van Europa bestond uit 165 folio's. Tussen 1846 en 1854 ontwierp hij de "Carte Topographique de la Belgique", zich baserend op de bestaande militaire driehoeksmetingen. Dit werk omvatte 250 folio's op schaal 1/20.000. Een latere kaart op schaal 1/80.000 bevatte 25 folio's.

De kaarten Vermaelen zijn dus eerder topografische kaarten die het reliëf van het gebied tonen door middel van hoogtelijnen.

De Langeheydebeek heet bij hem de *Steenvoortbeek*. Verder vinden wij bij hem geen naamaanduidingen tenzij vanaf de stapmolen (?) (=de Stampmolen?) van BochtLombeek waar hij de aanduiding **Molenbeek** gebruikt. Gezien de afwezigheid van enige naam met uitzondering van de monding mogen wij met quasi zekerheid stellen dat deze naam bedoeld is om de gehele waterloop te benoemen.

Na de samenvloeiing van de Molenbeek met de *Havernelle* (Overnellebeek) splitst de beek zich in de Boschbeek en de Bellebeek.

Oorspronkelijk was de watermolen gepland op de Boschbeek maar gezien het verval te klein was werd een twee kilometer lang kanaal gegraven, later Grote Molenbeek of Bellebeek genoemd. Zo bewakmen men een verval van 14 naar 9m. Op de kaart van Vandermaelen zien wij de verwijzing naar de Sluysvijvers welke wij ook duidelijk zien op de Ferrariskaart (*).

De moderne naamgeving.

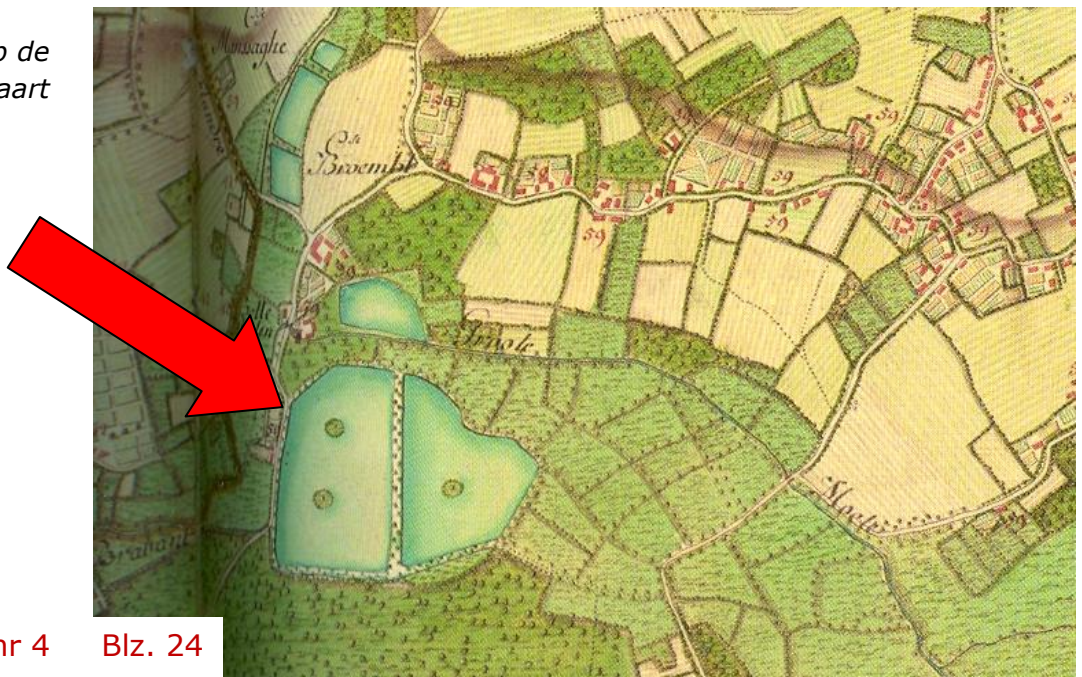
Het is moeilijk om een lijn te trekken.

Bij Popp is het duidelijk dat de beek in stukken per gemeente een andere naam krijgt. Het laatste gedeelte vanaf de Havernellebeek wordt de Bellebeek. Vandermaelen noemt de ganse beek de Molenbeek, van oorsprong tot de samenvloeiing met de Havernellebeek. Hierna noemt hij de beek ook de Bellebeek.

Ferraris noemt de beek van oorsprong tot de Stampmolen de Huansel. Voor het laatste gedeelte kiest hij ook voor de benaming 'Bellebeek', vanaf de samenloop met de Overnellebeek. Sommigen noemen de beek over haar ganse lengte de Bellebeek. De huidige tendens is de naam **Hunsel** te geven vanaf de bron van de beek tot de samenvloeiing met de Steenvoordbeek en de Havernellebeek.

Het gedeelte vanaf deze samenvloeiing tot de monding in de Dender heet de **Bellebeek**.

De Sluysvijvers op de Ferrariskaart

Wanneer men spreekt van het stroomgebied van de Bellebeek dan slaat dit op een gebied van 101 km² en strekt uit zich over Asse, Dilbeek, Affligem, Ternat, Liedekerke, Roosdaal, Lennik en Gooik (zie ook kaart 1 op blz. 21 van Rausa jg.1, nr. 10).

De beek, met uitzondering van het rechtgetrokken gedeelte van de Bellebeek, is een sterk meanderende beek die zich slingert als een aal (Elbeek ?) door de vruchtbare weilanden en landerijen.

Zoals later nog zal blijken is de Hunselbeek samen met de Bellebeek en hun vruchtbare aangelanden, een bron van vele verhalen over landerijen, kerken, kastelen en boerengeslachten (de metsiers = meisenier), notabelen en gewone burgers. Er wacht ons dus nog een hele tocht. Wij maken van de gelegenheid gebruik om een overzicht te geven van de elementen die we binnenkort zullen behandelen. Misschien zijn er wel Rausalezers die ons nog nieuwe elementen kunnen aanreiken. Wij zullen ze in dankbaarheid opnemen.

- De beek tot Rockenborch, het kasteel, de molen en de Boezenberg.
 - Het dorp O.L.Vrouw- Lombeek, de geschiedenis van de kerk (en haar restauraties aan de hand van architect Vervaet) en het 'mirakelschrift'.
 - Het kerkhof en zijn vele adellijke grafstenen van o.a. di San Esteban, de gewezen Herberg de kroon.
 - De Moeliebeek vanaf het Nelleken en de beroemde slag van het Nelleken,
 - Twee wondere speurtochten: 'Hun sel, huis aan het moeras' en 'Roozendael=het Cammendael?'.
 - Strijtem: samenvloeiing van Elbeek en Hunselbeek, het kasteel en zijn uitgestrekte vijvers en park, de Grooten dreef, de oude kasteelhoeven en andere monumenten, de wonderbaarlijke kerk.
 - Borchtlombeek: kerk, stampmolen, oude hoeven en het klooster.
 - De Hunselbeek in Sint-Katherina- Lombeek en de monding in Teralfene.
- Deze lijst kan nog uitgebreid worden.

Wij zullen ook aandacht besteden aan bijzondere figuren die in de besproken gebieden wonen. Hier volgen een gewezen en huidig bewoner van Oplombeek.

Koenraad Tinel

Geboren op 31 maart 1934 in Gent als zoon van een beeldhouwer en een muzikante. Hij begint op jonge leeftijd te tekenen en krijgt vanaf 5 jaar pianoles. Zijn ouders vluchten met hem en zijn zus naar Duitsland. Deze odyssee langs het puin van Europa staat in zijn geheugen gegrift. Als getalenteerd pianist kiest hij toch voor de plastische kunsten. Hij studeert beeldhouwen aan La Cambre (Brussel). Drie jaar gaat hij werken in het atelier van zijn neef Roel D'haese. In 1966 vestigt hij zich in Oplombeek in de hoeve van Snick, een Brabantse vierkanthoeve. Vanaf 1972 tot 1999 wordt hij docent en vervolgens titularis van de afdeling beeldhouwen aan de Sint-Lukas Hogeschool te Schaarbeek. Maar ook de tekenkunst beheerst hij meesterlijk zoals zichtbaar in zijn laatste werk 'Verhalen uit het Pajottenland'. Hij woont en werkt nu op de oude kasteelhoeve Leysbroek in

Paul Dujardin

is kunsthistoricus en directeur-generaal van het Paleis voor Schone kunsten. Hij studeerde kunstgeschiedenis en archeologie en beleidswetenschappen. In 1988 richtte hij het Festival van Hedendaagse Muziek 'Ars Musica' op. In 1992 werd hij directeur-generaal van de Filharmonische Vereniging van Brussel en werd hij ook nog artistiek leider van het Nationaal Orkest van België. In 2002 werd hij afgevaardigd bestuurder van de Bozar. Hij haalde het Paleis voor Schone Kunsten uit de spinnenwebben en maakte er een prestigieus en tegelijk laagdrempelig cultuurhuis van.

In onze vorige edities vond je hier meestal een pittig stukje van Jan De Mont. Maar omdat we van Herman Van Herreweghen een heel interessante reactie kregen op een artikel in het laatste nummer van vorige jaargang en we tot nu toe niet de ruimte vonden om deze tekst te publiceren, blazen we dit lentenummer uit met de bijdrage van Herman. Naast een taalkundige beschouwing over het Nieuwjaarslied wordt onze kennis opgefrist over de elementen en figuren die vaak in oude liedjes opduiken. Omdat er nogal wat voetnoten aan te pas komen brengen we het in de klassieke A4-presentatie.

Aanvulling bij het artikel 'klap van hier', Rausa jg.1, nr. 10, blz. 27

Over het Nieuwjaarslied " Nieuwjaarke zoete, ons verkenenz ".

Jaren geleden toen massa's kinderen op de laatste dag van het jaar van deur tot deur trokken om "godsdeel" te roepen, hoorde ik ze nogal dikwijls de eerste vier verzen van het liedje zingen maar vers vier" is dat nog geen wafel waard", was veranderd in "is dat nog geen centje waard".

Wat me vooral interesseerde in de twee versies (A en B) zoals ze in het laatste nummer van Rausa (jg. 1, nr. 10) staan, waren de verzen 6, 12 en 14. Voor de vergelijking heb ik ook gebruikt gemaakt van de versie C zoals ze voorkomt in het DF-Klokje nr. 4, jg. 1997, blz. 119. Is er in versie C sprake van een "schotel petatten" dan is dat in de versies A en B een schotel palakken. Ook in de Okegemse ¹versie gaat het over "palakken": door assimilatie (= gelijkmaking) is uit panlap pallap ontstaan, dat dan geëvolueerd is tot pallak. Een panlap is een soort pannen-of ovenkoek. Ze werden met twee of drie degelijk op een ijzeren plaat dicht bij het gat van de oven gebakken. Volgens dezelfde Okegemse bron wordt pallak ook figuurlijk gebruikt met de betekenis: sloddervos (ne vooële pallak). Het woord polap, ontstaan door uitstoting van de n uit panlap en dus niet geëvolueerd tot palak, vond ik weer in de Ninoofse ² versie :

Geef mau ne skoetel palappen. Het komt er ook voor in de uitdrukking 'au ziet azeu blieëk as ne palap': hij ziet heel bleek.

Terloops: In de Ninoofse versie heeft in vers 4 de wafel de plaats geruimd voor "e polleke(n)" = een rond broodje.

In het dialect van Sint-Kwintens-Lennik ³ zijn het "parlakken" geworden maar nog altijd met de betekenis van pannekoeken.

Zo ook in Gooik ⁴ , maar zoals in Okegem betekent parlak er ook: een sloddervos, een slordig iemand.

Opvallend is de vorm "petakken" in het dialect van Tollembeek ⁵. Die staat dan dicht bij de variant in versie C (petatten) maar de dubbele K verwijst dan ook naar de vorm "palakken". Wat vers 12 betreft, in de versies B en C is het een "pot vol kolen", in A een "scepke koren en in het Tollembeeks een schupke kolen".

Tenslotte is er de "vliejeskant". Is die nu gebrejen of geplekt? Voor het Okegems kan ik er niet op antwoorden want de twee laatste verzen ontbreken, evenals in de Lennikse en in de Tollembeekse versie en in de versie A (Rausa). Ik houd het dan maar bij wat ik in het reeds vermelde Klokje geschreven heb.

¹ Arzoeëgeseid. Een inleiding tot het Okegems dialect (blz. 144).

² Algemieën Bekoest Nienofs. Het Ninoofs Dialectwoordenboek (blz. 75 en blz. 150).

³ Frans Evens. De wenjd va Lennik., uitgave van het Davidsfonds SKL (blz. 228)

⁴ Frans Peetermans Guuks, uitgave van de Gooikse Heemkundige Kring (blz. 141)

⁵ Frans Peetermans, Guuëks, Dialectstudie van een Pajottenlandse Omgangstaal (blz. 145)

⁶ Maurits Peremans. Tollembeek. Landkunde. Geschiedenis Volkskunde (blz. 184).

Mogen we hieruit besluiten dat het woord "vleeskant" hier een dubbele betekenis heeft, namelijk een stuk vlees wat blijkt uit het woord "gebrejen", of een boterham zoals je zou kunnen besluiten uit het woord "geplekt"? Trouwens, in het Pamel's dialect betekent "ne kant" nog altijd een boterham.

Toen de broodsnijmachine nog niet bestond en we het broodmes hanteerden, zeiden we toch: "Snij me daar eens ne kant af". En dan bedoelden we een stevig geval, niet eentje dat je zo maar van tafel kon blazen.

Een liedje dat minder gekend is dan het vorige, maar dat in het laatste vers ook verwijst naar Nieuwjaar en dat ik in de huiskring dikwijls heb horen opzeggen want ik heb het zeker niet op school aangeleerd, luidt als volgt:

Tien, dat is tien, Negen engelenkoren (1), Acht zaligheden (2), Zeven sacramenten (3), Zes kannes wijn (4), Vijf bloedige wonden (5), Vier evangelisten (6), Drie patriarchen (7), Twee stenen tafelen (8), Ene God alleen, Ene Jezus-Christus in het openbaar.

Laat ons allen vrolijk zijn, 't Is een Zalig Nieuwe Jaar.

Het liedje stond ook in het DF-Klokje, jg. 29, nr. 4, blz. 119-120, maar toen was het zonder commentaar. Dat volgt nu.

1. Engelen (uit het Grieks angelai= boodschappers) zijn wezens tussen God (af goden) die in alle godsdiensten voorkomen als goddelijke krachten, boodschappers of dienaren van de goden. Ook in de Bijbel spelen zij een grote rol. Op grond van bepaalde Bijbelteksten onderscheidde men een hiërarchie van negen koren: Aartsengelen (Raffaël, Michaël, Gabriël en Uriël), Serafijnen, Cherubijnen, Tronen, Heerschappijen, Vorsten, Overheden, Machten en Krachten.

2. Acht Zaligheden, beter bekend als de Bergrede of Zaligsprekingen. Daarvan vinden we in het N.T. twee passages:

bij Mattheüs hoofdstuk 5, bij Lucas Hst 6 Mattheüs:

Zalig de armen van Geest, want ...

Zalig de treurende, want ...

Zalig de zachtmoedigen, want ...

Zalig die honger en dorsten naar gerechtigheid, want

Zalig de barmhartigen, want ...

Zalig de zuiveren van hart, want ...

Zalig die vrede brengen, want ...

Zalig die vervolgd worden om de gerechtigheid, want ...

Feitelijk kan men alleen bij Mattheüs van een Bergrede spreken want er staat: "Toen Jezus de menigte zag ging hij de berg op" en bij Lucas van een "vlakkerede" : "Samen met hen (= de apostelen) daalde hij of maar bleef staan op een vlak terrein ..."

Bij Lucas zijn er slechts 4 Zaligheden.

Zalig gij die arm zijt, want (bij nr. 1)

Zalig die nu honger lijdt, want ...(bij M. → 4)

Zalig die nu weent, want ... (bij M. --> 2)

Zalig zijt gij, wanneer De mensen u haten, u beschimpen, u uitstoten enz. (bij M. → 8)

Een ander verschil is dat Lucas de 2^e pers. M v. gebruikt en Mattheüs de 3^e pers. Mv. Het Lucasevangelie bevat een opsomming van negatieve levenssituaties, de gelukwensen bij Mattheüs hebben overwegend betrekking op positieve levenshoudingen.

3. Zeven sacramenten: Doopsel, Vormsel, H. Sacrament des Altaars, Biecht, H. Oliesel, Priesterschap en Huwelijk.

Pas in de 12^e eeuw spreekt men in de Rooms-Katholieke kerk en in de oosterse orthodoxe kerken van 7 sacramenten. De protestanten hebben van dit zevental alleen het doopsel en het avondmaal aanvaard

4. Kannekes Wijn: verwijst naar het wonder dat geschiedde op de bruiloft van Kanaa. Johannes (hst. 2): " Nu stonden daar volgens het reinigingsgebruik der joden zes stenen kruiken, ... en zodra de tafelmanier het water proefde dat in wijn veranderd was (hij wist niet waar die wijn vandaan kwam, maar de bedienden die het water geschept hadden, wisten het wel ...enz ..).
5. Vijf bloedige wonden: twee doorboorde handen, twee doorboorde voeten en de lanssteek in de zijde van de gekruisigde.
6. Vier evangelisten: Mattheüs, Marcus, Lucas en Johannes. Ze worden symbolisch voorgesteld.
Het attribuut van Mattheüs is een gevleugelde mens – of engelgestalte omdat zijn evangelie begint met de menselijke afstamming des Heren waarbij een engel in een droom aan Jozef verscheen.
Marcus: de leeuw: het begin van zijn evangelie is de prediking van Johannes de Doper in de Woestijn met de wilde dieren en hun koning de leeuw.
Lucas: het begin van zijn evangelie is het offer van Zacharias; vandaar het rund.
Johannes: de adelaar. Waarom? Wegens de verheven gedachte van de proloog.
De vier symbolen staan uitgebeiteld onderaan op de kuip van de predikstoel in de Pamelse parochiekerk.
Het Nieuwe Testament is een verzameling van 27 geschriften, afkomstig van een tiental auteurs en geschreven in de 2^e helft van de eerste eeuw (60 tot 90 na X). Het feit dat alleen die vier vermeld werden getuigt van de behoefte de schriftelijke traditie in onmiddellijk verband te brengen met de apostelen Mattheüs en Johannes en hun leerlingen Marcus en Lucas.
Bibliografie: Winkler Prins Encyclopedie, De Bijbel. Uit de grondtekst vertaald 1978. Katholieke Bijbelstichting Boxtel. Uitgeverij Emmaüs – Brugge.
7. Drie patriarchen (= aartsvader): Abraham, Izaak en Jacob.
Zij zijn de stamvaders van Israël. Volgens het Bijbelboek Genesis leefden ze als nomaden in Kanaän in de eerste eeuwen van het tweede millennium vóór Christus.
8. Twee stenen tafelen:
Exodus, hoofdstuk 3, vers 18 en volgende:
"Toen Jahweh op de Sinai zijn woorden tot Mozes beëindigd had, overhandigde hij hem twee platen met de tekst van het Verbond, stenen platen waarop de vinger Gods die tekst had geschreven".

Van Nieuwjaar naar Drie Koningenavond is maar een kleine stap en daarom, als slot, volgend liedje. Van dit liedje, dat nogal raadselachtig is, en dat de meeste oudere lezers nog wel kennen, heb ik alleen de meest voorkomende versie genomen.

Op Driekoningenavond
Den bakker sloeg zijn wijf
Al met nen dikke klippen (= knuppel)
Zodanig op haar lijf.
De vra en wou nie spreken,
De klippen wou nie breken
't vraken sprak,
De klippen brak
En de man viel met zijn gat
In 'n hoeljebak

Ook in dit liedje zijn er enkele varianten. In de meeste versies gebruikt de bakker een klipper; soms is die "dik", soms van hout (nen (h)ate klipper) of van eik (nen eiken klipper) maar in Grimminge is dit niet het geval: daar ranselde de bakker zijn vrouw af met een "hete panne" ⁶ en ik herinner me ook nog een versie waarin de bakker "nen (h) ate leper" gebruikte, maar jammer genoeg heb ik de bron niet genoteerd.

Zo goed als altijd is het de man (of de bakker) die in de hoeljebak valt, maar in Grimminge zien ze het anders: daar laten ze de vrouw erin vallen!

In Ninove is dit liedje dubbel zo lang: niet 10 verzen maar 20! ⁷

Al op draukeningenovet,
Al op draukeningendag.
Tein sloeg den bakker za wauif
Al mee nen haute klipper
Zeu doëneg op eer lauif.
De klipper wau nie breken,
De vrau en wau nie spreken
De klipper die brak,
En den bakker viel mee za gat m'n oeljenbak
Ze liepen noeër den oeven
Om patatten te stoeven
Patatten mee abberdoeën (= labberdaan = gezouten kabeljauw)
Wildj't nie eet'n, tein lotje 't stoeën
Wa gommen den bakker geven
Veer zanne Nievejoeër.
E kinjeken in za wiegsken
Me zwet draukeningen (h)oeër
Hoe gommen da kinjeken ieëten?
Jan-Baptist, sooëker in de kist,
Vlieës in de pot,
Jan-Baptist es ne vrinjelauike zot.

P.S. Over "palak" schreef Gerard Van Herreweghen in het Extranummer 1984 'Taal van bij ons' het volgende: "Ne palak" is een sloddervos, vuil op zichzelf en wanordelijk in huis, gezelschap van schoorsteenvegers en andere morianen: "ne vuile palak" of "ne zwette palak" zeggen genoeg. In Zuid-Oostvlaanderen spreekt men "parlak" uit, eigenlijk iemand die traag, lui en slepend voortgaat.

"Parlak, parlak" ... is de geluidswaard van dergelijke, lome, zware voeten op de grond. Bij uitbreiding is "parlak" aldaar ook luiaard, deugniet, schelm, dronkaard gaan betekenen (Isidoor Teirlinck: Zuid-Oostvlaandersch Idioticon, blz. 892). Dat schijnt wel te kloppen, want ook in Lombeek werd destijds een man met zo'n gang "palak" gedoopt.

Herman Van Herreweghen

⁶ Elie De Mol. Een bekoorlijk dorpje langs de Dender. Mijn Grimminge, Printor, Zottegem. (blz. 219)

⁷ Algemieën Bekoest Ninofs. Het Ninoofs dialectwoordenboek. Werkgroep van de stedelijke cultuurraad. (blz. 151).

KARACA OGUZHAN
Zaakvoerder
0 487 11 261

BELLEHEIDE
Sport - Bowling - Fitness

Belleheide Center NV
Omer de Vidtslaan 52 - 1760 ROOSDAAL
info@belleheide.be
www.belleheide.be

Jouw firma, exclusief op de achterflap van meer dan 400 exemplaren van dit tijdschrift? Een seintje naar rausa@skynet.be